

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

07 02 20 24 р.

м. Київ

№ 131

**Про затвердження плану заходів
з реалізації Концепції
громадянської освіти в Україні**

Відповідно до пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), абзацу п'ятого пункту 6.3 протоколу №1 засідання Координаційної ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності від 29 травня 2023 року, з урахуванням наказу Міністерства освіти і науки України від 11.10.2023 № 1230

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити план заходів з реалізації Концепції громадянської освіти в Україні, що додається.
2. Директорату шкільної освіти (Хворостяний І.) забезпечити оприлюднення плану заходів з реалізації Концепції громадянської освіти в Україні на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Сташківа А.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства освіти

і науки України

07 02 2024 № 131

ПЛАН ЗАХОДІВ

з реалізації Концепції розвитку громадянської освіти в Україні до 2030 року

Найменування заходів	Індикатори	Строк виконання	Відповідальні за виконання
1. Розвиток системи громадянської освіти. Моніторинг якості громадянської освіти			
1.1. Удосконалення опису громадянських компетентностей, їх включення та моніторинг включеності до змісту освіти			
1.1.1. Інтеграція громадянських компетентностей у стандарти освіти, освітні (освітньо-професійні) програми	Оновлені стандарти освіти, до яких включено громадянські компетентності. Розроблені та впроваджені освітні програми, у яких враховано громадянські компетентності. Заклади освіти, які впроваджують означені програми	2024–2026	Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; НАПН України (за згодою); заклади освіти (за згодою); інститути громадянського суспільства (далі – ІГС) (за згодою)

1.1.2. Розроблення критеріїв сформованості громадянських компетентностей	Розроблено та затверджено критерії сформованості громадянських компетентностей у закладах освіти різного рівня	2024–2026	Державна служба якості; НАЗЯВО; НАПН України (за згодою); громадські організації (далі – ГО) (за згодою); ІГС (за згодою)
1.2. Навчально-методичне забезпечення системи громадянської освіти			
1.2.1. Підготовка і поширення рекомендацій суб'єктам освітньої діяльності у сфері громадянської освіти (далі - СОД ГО), з реалізації підходів надання громадянської освіти та набуття громадянських компетентностей через формальну, неформальну та інформальну освіту, що базуються на навчанні через участь (діяльність)	Рекомендації СОД ГО з реалізації підходів надання громадянської освіти та набуття громадянських компетентностей розроблені та затверджені	2024–2030	НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
1.2.2. Оновлення змісту навчальних (освітньо-професійних) програм на різних рівнях освіти (загальна середня, позашкільна, професійна (професійно-технічна) фахова передвища освіта з урахуванням потреби формування громадянської компетентності різних категорій населення	Оновлені та затверджені програми на різних рівнях освіти	2024–2030	Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; НАПН України (за згодою)

1.2.3. Розроблення та використання наявних навчальних, методичних матеріалів і ресурсів з громадянської освіти СОД ГО для дітей, молоді та дорослих в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти	Розроблені навчальні та методичні матеріали Наявна база доступних навчальних та методичних матеріалів Кількість використаних матеріалів Кількість залучених осіб	2024–2030	заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою)
1.2.4. Розроблення навчально-методичного супроводу розвитку громадянських компетентностей педагогічного персоналу закладів формальної і неформальної освіти дорослих	Розроблений навчально-методичний супровід розвитку громадянських компетентностей педагогічного персоналу закладів формальної та неформальної освіти дорослих	2024–2030	НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою)
1.3. Упровадження системи моніторингу якості громадянської освіти			
1.3.1. Проведення соціологічних та інших наукових досліджень щодо стану та розвитку громадянської освіти в Україні	Наявність звітів за результатами досліджень Наявність рекомендацій, які базуються на результатах досліджень	2024–2030	СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою); НАПН України (за згодою)
1.4. Розвиток інституцій, посилення координації та спроможностей			
1.4.1. Залучення закладів формальної освіти різних рівнів і неформальної освіти до реалізації програм і заходів з громадянської освіти для різних категорій дорослого населення на державному рівні, рівні громад і регіонів	Кількість залучених закладів і осіб	2024–2030	Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних

			(військових) адміністрацій; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
2. Забезпечення умов функціонування системи громадянської освіти			
2.1. Підготовка кваліфікованих кадрів для громадянської освіти			
2.1.1. Підготовка вчителів навчального предмета "Громадянська освіта", соціальних і громадянознавчих інтегрованих курсів	Внесення змін до Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)»: предметну спеціальність 014.03 «Середня освіта (Історія)» перейменувати на 014.03 «Середня освіта (історія та громадянська освіта)» Адаптація стандартів вищої освіти та освітніх програм підготовки вчителів	2024–2030	Директорат фахової передвищої та вищої освіти; НАПН України (за згодою); ЗВО
2.1.2. Підготовка фахівців спеціальностей (предметних спеціальностей, спеціалізацій) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка на рівнях вищої та фахової передвищої освіти до формування	Включення до стандартів освіти та освітніх програм громадянських і соціальних компетентностей	2024–2030	Директорат фахової передвищої та вищої освіти; НАПН України (за згодою); ЗВО

<p>громадянської компетентності в учнів початкової та загальної середньої освіти засобами відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів)</p>			
<p>2.1.3. Підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників закладів освіти, працівників, які забезпечують здобуття громадянської освіти, інших СОД ГО (за кошти фізичних та юридичних осіб)</p>	<p>Кількість затверджених програм підвищення кваліфікації з громадянської освіти та методики її навчання</p>	<p>2024–2026</p>	<p>Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних Київської міської державних (військових) адміністрацій; заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою); міжнародні донорські організації (за згодою)</p>
<p>2.1.4. Підготовка та підвищення кваліфікації груп тренерів для проведення регулярних тренінгів з різних аспектів громадянської освіти для педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти, інших СОД ГО</p>	<p>Кількість підготовлених тренерів</p>	<p>2024–2030</p>	<p>Директорат шкільної освіти Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО</p>

			(за згодою); ІГС (за згодою); міжнародні донорські організації (за згодою)
2.2. Створення умов для ефективної комунікації між зацікавленими сторонами в системі громадянської освіти			
2.2.1. Розроблення СОД ГО спільно з громадськими об'єднаннями, правозахисними організаціями, медійними, волонтерськими та іншими ІГС спільних освітніх і навчальних програм, ресурсів (у тому числі інтернет-ресурсів, цифрових застосунків), спрямованих на набуття громадянських компетентностей	Кількість та якість (відповідно до розроблених критеріїв) освітніх і навчальних програм, ресурсів (у тому числі інтернет-ресурсів, цифрових застосунків), спрямованих на набуття громадянських компетентностей	2024–2030	Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
2.2.2. Поширення успішного досвіду реалізації програм громадянської освіти та громадських ініціатив	Кількість проектів або програм, які були успішно реалізовані в інших регіонах або закладах освіти, які взяли за основу успішний досвід Кількість учасників освітнього процесу (закладів освіти, вчителів, студентів), залучених до використання цього успішного досвіду	2024–2030	Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; НАПН України (за згодою); зклади освіти та інші СОД ГО

	<p>Кількість заходів з обміну досвідом та розповсюдження найкращих практик між різними освітніми установами і регіонами</p> <p>Кількість публікацій, досліджень та звітів про успішний досвід в громадському та освітньому секторах</p>		<p>(за згодою);</p> <p>ІГС (за згодою)</p>
2.3. Управління громадянської освіти			
<p>2.3.1. Включення до освітніх і навчальних програм з ГО проектної діяльності з розв'язання суспільно важливих проблем у співпраці з органами місцевого самоврядування та іншими ІГС задля сприяння набуттю досвіду здобувачами освіти шляхом навчання через практику</p>	<p>Кількість та якість прикладів проектної діяльності в курсах або навчальних програмах ГО</p> <p>Кількість заходів залучення учасників освітнього процесу до соціальних проектів спільно з органами місцевого самоврядування та іншими громадськими організаціями для розв'язання конкретних суспільно важливих проблем</p> <p>Кількість учасників, які беруть участь в таких проектах</p>	2024–2030	<p>Директорат шкільної освіти;</p> <p>Директорат професійної освіти;</p> <p>Директорат фахової передвищої та вищої освіти;</p> <p>Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій;</p> <p>НАПН України (за згодою);</p> <p>заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою);</p> <p>органи місцевого самоврядування (за згодою);</p> <p>ІГС (за згодою)</p>

<p>2.3.2. Залучення учасників освітнього процесу до прийняття суспільно важливих рішень через співпрацю СОД ГО між собою, з органами державної влади та місцевого самоврядування (бюджети участі, волонтерство, відвідування засідань сесій органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів учасниками освітнього процесу тощо)</p>	<p>Збільшення кількості учасників освітнього процесу (учнів, студентів, батьків, вчителів), залучених до прийняття суспільно важливих рішень у співпраці з громадськими організаціями та органами державної влади або місцевого самоврядування Створення і підтримка механізмів бюджету участі, де учасники освітнього процесу можуть брати участь у прийнятті рішень щодо розподілу фінансів Збільшення кількості волонтерських ініціатив, у яких беруть участь учасники освітнього процесу для покращення своєї спільноти</p>	2024–2030	<p>МОН; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; місцеві державні адміністрації; центральні органи виконавчої влади та державні органи, у підпорядкуванні яких є заклади освіти та навчальні підрозділи (центри); НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); органи місцевого самоврядування (за згодою); ІГС (за згодою)</p>
<p>2.3.3. Розроблення та впровадження освітніх програм для дорослих, спрямованих на висвітлення глобальних проблем (кліматичні зміни, збройні конфлікти, інше) програм з міжнародного права, МГП</p>	<p>Наявність розроблених освітніх програм Кількість реалізованих програм Кількість залучених осіб</p>	2024–2030	<p>Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС; УГСПЛ (за згодою)</p>

2.3.4. Розроблення інноваційних підходів до ГО (ігрофікація, творчі конкурси)	Наявність ігор, конкурсів тощо Кількість залучених осіб		СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
2.4 Розвиток критичного мислення і медіаграмотності (інфобезпека)			
2.4.1. Узагальнення наявних медіанаративів щодо громадянської ідентичності	Наявність узагальнювального документа	2024–2030	МОН; НАПН України (за згодою); Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
2.4.2. Проведення навчальних / освітніх заходів з розвитку критичного мислення та медіаосвіти, відповідних для кожної вікової категорії	Наявність регулярного моніторингу споживання інформації здобувачами освіти та населенням усіх вікових категорій	2024–2030	Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)

2.4.3. Створення навчальних програм та модельних навчальних програм з “Основ медіаграмотності”, “Основ медіаінформаційної грамотності” тощо для 5-12 класів	Наявність розроблених модельних навчальних програм і методичних матеріалів	2024–2030	Директорат шкільної освіти; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
2.4.4. Розроблення методичних матеріалів з інтеграції медіаосвіти в навчальні предмети (інтегровані курси), що викладаються в закладах загальної середньої освіти, вищої школи	Наявність розроблених модельних навчальних програм і методичних матеріалів	2024–2030	МОН; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
3. Спеціальні заходи з громадянської освіти в умовах викликів, пов’язаних з російсько-українською війною			
3.1. Підготовка до впровадження процесів громадянської освіти з відновлення української національної та громадянської ідентичності мешканців тимчасово окупованих територій (далі ТОТ)			
3.1.1. Визначення російських наративів, що змінюють світогляд та сприяють індоктринації молоді на ТОТ	Аналітичний звіт про державний стандарт у рф та освітні програми, за якими навчалися здобувачі освіти в період окупації	2024–2026	НАПН України (за згодою); СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)

	Аналітичний звіт про шкільні підручники рф, за якими навчаються здобувачі освіти на ТОТ Таблиця наративів за рівнями освіти та навчальними предметами		
3.1.2. Визначення освітніх втрат і розривів щодо громадянських компетентностей за роки окупації	Критерії визначення освітніх втрат і розривів здобувачів освіти у сфері формування громадянських компетентностей Моніторинг рівня сформованості громадянських компетентностей студентів з окупованих територій, які вступили до українських вищих освітніх закладів Освітній контент, із яким асоційовані найбільші освітні втрати і розриви	2024–2026	ДСЯО; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
3.1.3. Розроблення програми надолуження освітніх розривів у результатах навчання здобувачів освіти ТОТ (подолання наслідків індоктринації та мілітаризації, сформованого негативного іміджу України)	Типовий навчальний план для мешканців ТОТ Навчальні програми інтегрованого курсу (модулі з громадянської освіти, української мови та історії України, інших предметів) Програми ціннісного спрямування для подолання наслідків індоктринації та з	2024–2030	Директорат шкільної освіти; УІРО; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)

	<p>метою повернення національної та громадянської ідентичності</p> <p>Імплементція компонентів громадянської освіти в інші предмети</p>		
3.1.4. Підготовка навчально-методичної літератури	<p>Систематизація наявної навчально-методичної літератури</p> <p>Підручники інтегрованих курсів</p> <p>Навчальні та методичні посібники</p>	2024–2030	<p>МОН;</p> <p>НАПН України (за згодою);</p> <p>заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою);</p> <p>ІГС (за згодою)</p>
3.2. Розроблення і реалізація заходів з відновлення та розвитку громадянської ідентичності СОД ГО задля (ре)інтеграції в українське суспільство			
3.2.1. Адаптація наявних, розробка нових та впровадження програм з ГО, спрямованих на протидію поляризації суспільства (порозуміння, запобігання конфліктам, навички діалогу та комунікації, інші)	<p>Наявні адаптовані та розроблені програми, які використовуються надавачами освітніх послуг для різних верств населення</p> <p>Кількість реалізованих програм</p>	2024–2026	<p>Директорат шкільної освіти;</p> <p>Директорат професійної освіти;</p> <p>Директорат фахової передвищої та вищої освіти;</p> <p>Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій;</p> <p>НАПН України (за згодою);</p> <p>заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою), ІГС (за згодою)</p>

3.2.2. Розроблення та впровадження програм громадянської участі та відповідальності для ВПО	<p>Наявні програми, які використовуються надавачами освітніх послуг</p> <p>Кількість реалізованих програм</p>	2024–2030	<p>Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Директорат фахової передвищої та вищої освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)</p>
3.3. Громадянська освіта для вимушених українських (воєнних) мігрантів			
3.3.1. Налагодження комунікації з мережею українських спільнот і міжнародних організацій в країнах тимчасового перебування (Світовий конгрес українців, мережа Освітніх хабів, інші)	<p>Створено базу контактів організацій та розміщено її на Національній освітній електронній платформі</p> <p>Кількість контактів, залучених організацій та осіб</p>	2024–2026	<p>Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; Департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)</p>

3.3.2. Упровадження заходів з інформаційного і методичного посилення організацій української діаспори	Наявні просвітницькі програми для вимушених мігрантів на базі організацій української діаспори Кількість та якість програм	2024–2030	НАПН України (за згодою); НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
3.3.3. Залучення (онлайн) мігрантських спільнот до громадських ініціатив та соціальних і культурних проєктів в Україні через віртуальні форуми (інтерактивні платформи) та за кордоном	Наявність запропонованих ініціатив та проєктів Кількість ініціатив та учасників	2024–2030	МОН; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)
3.3.4. Започаткування онлайн-курсів з різних аспектів громадянської освіти, культури та історії для українських мігрантів та їхніх сімей задля збереження / становлення української національної та громадянської ідентичності	Кількість курсів і залучених осіб	2024–2030	Директорат шкільної освіти; Директорат професійної освіти; НАПН України (за згодою); заклади освіти та інші СОД ГО (за згодою); ІГС (за згодою)

Генеральний директор директорату
шкільної освіти

Ігор ХВОРОСТЯНИЙ